

TTB HEYETİ EDİRNE İZLEM RAPORU- Edirne’de Mültecilerin Durumu-İzlem Raporu;

04.03.2020

Genel Değerlendirme,

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Heyeti 04.03.2020 tarihinde Edirne’de mültecilerin bulunduğu alanlarda ve Edirne’nin Yunanistan sınır kapısı Pazarkule’deki mülteciler ve görevliler ile olanaklar ölçüsünde görüşmeler yapmış ve yerel yönetim görevlilerinden durum ve süreç hakkında bilgi alınmıştır.

Türkiye kapılarının mültecilere açıldığı haberleri ardından 04.03.2020 tarihi itibariyle beş gündür devam eden bir süreçte Türkiye’nin farklı şehirlerinden birçok kişinin yerleşik düzenini bırakıp, Edirne sınır kapılarına gelmek için yola çıktığı, bir kısmının sınıra giden yollarda beklediği, bir kısmının da sınıra geldiği tespit edilmiştir.

Yunan Kolluk kuvvetleri tarafından mültecilere biber gazı sıkılması ve ateş açılması üzerine hafif türden ciddi boyutlara varan çeşitli tipte yaralanmalar ve bir ölüm gerçekleşmiş, bu nedenle sınır bölgesine geçiş mülteciler dahil herkese bir süreliğine kapatılmıştır. Gözlemlerimiz Edirne ve çevresinde mültecilerin buldukları ve gözlemlenen durumlar/yerler ile sınırlı olmaktadır. Ayrıca Edirne Sağlık Müdürü ile planlanan görüşme sınır kapısında meydana gelen olaylar nedeni ile gerçekleşmemiştir.

Süreçte ilk olarak hastane acilleri ziyaret edilmiştir.

Hastane ziyaretlerindeki gözlemler:

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi;

- 4 Mart öğle saatlerinde altı kişi silahla ateş yaralanması (kurşunlanma) ile hastaneye getirilmiştir. Getirilenlerden biri exduhul olarak belirlenmiş, diğer 5’i travma bölümüne yatırılmıştır. Bu yaralanmaların Türkiye Yunanistan Pazarkule sınır kapısı sınırında Yunanistan kolluk kuvvetleri tarafından ateş açılması sonucu olduğu belirtilmiştir.
- O tarihe dek üniversite hastanesine toplam 27 kişinin başvurduğu, bunlardan 18’inin darp, 2’sinin kesici delici yaralanma, 6’sının ateşli silah yaralanması, 1’inin boğulma nedeni ile başvurduğu aktarılmış; bir ateşli silah yaralanmasının ve boğulma nedeni ile başvuran kişinin öldüğü belirtilmiştir.

Tekirdağ Devlet Hastanesi;

- 4 Mart günü öğleden sonra dört kişinin ateşli silah yaralanması nedeni ile başvurduğu, hayati riskin olmadığı belirtilmiştir. 3 Mart günü bir kişinin Yunanistan kolluk kuvvetleri tarafından darp edilme şikayeti ile, 4 Mart günü 3 kişinin darp ya da geçiş sırasında yaralanma nedeni ile başvurduğu, bir kişinin de boğulma tehlikesi ile Kırklareli Devlet Hastanesi yoğun bakıma sevk edildiği belirtilmiştir.
- Hastane çalışanlarından cerrahi servislerin boşaltıldığı, elektif yatışların yapılmadığı, gelebilecek travma vakaları için hastanede hazırlık yapıldığı bilgisi alınmıştır. Corona enfeksiyonu açısından referans hastanenin Havsa Devlet Hastanesi olarak belirlenmesi nedeniyle, şüpheli vakalarının Havsa devlet hastanesinde boşaltılan yataklı birime yönlendirildiği belirtilmiştir.

Jandarma Kontrol Noktasında ve diğer kontrol noktalarında;

- Polis ve jandarma noktalarında herhangi bir enfeksiyon hastalığına karşı maske, eldiven, gözlük gibi kişisel koruyucularının olmadığı gözlemlendi. Jandarma ve polis kolluk kuvvetleri bu durumdan kaygı duyduklarını belirttiler.

Halk Sağlığı Bakış Açısı ile Hızlı Değerlendirme ve Gözlemler

- Mülteciler daha çok genç erişkin gruptadır. Kadın ve çocuk ağırlıktadır. Kadınlar arasında gebe, emzikli ve küçük çocuklular da çokça bulunmaktadır. Görüşme yapılan mültecilerin çoğu Afganistan kökenlidir.
- Mültecilerin şehrin belirli bölgelerinde yoğunlaştığı -otogar, sınıra doğru giden yolların yanları gibi- açık alanda barınmaya çalıştıkları, beslenme ihtiyaçlarını kendileri ya da gönüllü destek verenler ile tedarik ettikleri, tuvalet ihtiyaçlarını giderecek yerlerin genellikle bulunmadığı, otogarda sadece ücretli bir şekilde tuvalete erişim olduğu, acil durum dışında sağlık sorunları olması durumunda sağlık hizmetine ve ilaca erişiminin kısıtlı olduğu görülmüştür.
- Mültecilerin yol kenarlarında battaniyeler ile ya da derme çatma yapılan çadır gibi naylon yapılarla barınmaya çalıştıkları görülmüştür. Beslenme açısından kuru gıdaların tüketildiği, gönüllüler geldikçe onlar tarafından hazırlanan sıvı gıdalara erişimleri olduğu, genellikle kalın yerlerin şehir merkezine uzak olması nedeni ile gereksinim duyulan temiz su, gıda vb. pek çok insani gereksinimlere ve temel hizmetlere ulaşımın olanaksız olduğu gözlemlenmiştir. Mültecilerin şehir merkezine girişi ya da belirli alanlara geçişinin kolluk kuvvetleri tarafından engellendiği gözlemlenmiştir.
- Pazarkule Sınır Kapısına giriş izni verilmediği için, o bölgeyi gözlemlemek mümkün olmamıştır. Yerel yönetimden kişilerle yapılan görüşmeler sonucu aktarılan bilgilerden; O bölgede mülteciler için çadır, tuvalet, duş ve belirli temel hizmetlerin sağlandığı, çöplerin toplatıldığı, sahra hastanesinin kurulduğu ve acil sağlık sorunları olması durumunda ambulans ile hastaların hastanelere transferlerinin organize edildiği öğrenilmiştir. İzleme ekibi tarafından kişilerin hastanelerde tedavilerinin yapıldığı da gözlemlenmiştir. Bölgede yerel yönetimin sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma yürüttüğü aktarılmıştır.
- Kapıkule sınır kapısı kapandıktan sonra, 04.03.2020 tarihinde öğleden sonra sınıra intikal eden mültecilerin sınır bölgesine geçirilmedikleri, güvenlik nedeniyle belirlenmiş hattın uzağına/ilerisine gönderildikleri gözlemlenmiştir. Bu durum mültecileri, Pazarkule sınırına yakın tarlalarda ya da açık alanda kalmaya zorlamaktadır. Bahsedilen alan soğuk, rüzgâr ya da yağmurdan herhangi bir koruması olmayan tarlalardan oluşan açık bir arazidir. Bu alanda çok sayıda mülteci beklemekte, sınırdan uzaklaşmak istememekte ama içeriye de geçememektedir. Bir kısmının ailesinin sınır hattındaki bölgede (içeride) bulunması nedeniyle o bölgeden ayrılmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Kolluk kuvvetleri mültecilerin serbest hareket etmelerine izin vermedikleri için, temel insani gereksinimler için bile gönüllü desteklere muhtaç kalmış durumdadırlar. Tuvalet yoktur, temiz su ve gıda temin edilecek yerler uzaktadır.
- **Kadın ve çocuklar** açısından önemli sağlık risklerinin olduğu saptanmıştır. Açık alanda bekleme zorunluluğu, sağlık ve güvenlik gereksinimlerinin karşılanamayışı, darp, taciz, cinsel taciz ve tecavüz olayları ile karşılaşma riskini arttırmaktadır. Özellikle bebek ve çocukların soğuk ve yağmur altında açık havada, güvenli ve temiz suyun olmadığı,

yeterli ve dengeli beslenme olanaklarının bulunmadığı, temel hijyen ve sanitasyon şartlarının sağlanmadığı durumlarda başta ishali ve ateşli hastalıklar olmak üzere aşı ile korunabilen hastalıklara yakalanabilecekleri öngörülmektedir. Hamile kadınların bahsedilen bu yaşam şartlarında erken doğum, düşük yaşama olasılıklarının ve doğacak bebeklerin düşük doğum tartılı olma olasılığının artacağı öngörülmektedir. Hem anne hem de bebek açısından yaşamsal önemde risklerin olduğunu belirlenmiştir.

- **Barınma** için şehre yakın yerlerde açık alanların, otogarın ya da boş binaların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle açık alanlarda olan kişilerin soğuktan ve yağmurdan korunmak için herhangi bir sığınacağı alanın/bölgenin olmadığı, bu durumlarda yaşanabilecek akut sağlık sorunlarının yanında kişilerin önceden sahip oldukları hastalıkların (diyabet, tansiyon vb.) tedavilerindeki aksamalar nedeniyle sağlık durumlarının hızla kötüleşebileceği öngörülmektedir.
- **Meteorolojik** şartların özellikle çocuk, kadın ve hastaların kötü hava koşullarından korunmak için gerekli giysilere, kılık ve kıyafetlere sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Mülteciler, bağış yoluyla gelen battaniyeler, açık alanlarda ortam olanaklı ise ateş yakarak soğuktan korunmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Kontrolsüz ateş yakma doğrudan yanık vb. sağlık risklerine yol açabileceği gibi yarattığı is ve duman nedeniyle özellikle ısınmak için ateşe yakın duran/tutulan bebek ve çocuklarda üst solunum yolları sorunları başta olmak üzere pek çok sağlık sorununa da yol açabilir.
- **İnsan hakları ihlalleri**; Yunanistan'a geçmeye çalışan kişiler Yunanistan kolluk kuvvetleri tarafından darp edildiklerini, eşyalarına ve giysilerine el konularak geri gönderildiklerini hatta çıplak ve yalın ayak yürümek zorunda bırakıldıklarını belirtmişlerdir. Ek olarak Mülteciler, temel hijyen ve sanitasyon şartlarının sağlanmadığı, temiz suya erişimin kısıtlı olduğu ya da temiz suyun bulunmadığı ortamlarda yaşamlarını idame ettirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle Mültecilerin, sınır bölgesinde Yunanistan kolluk kuvvetlerince uygulanan şiddet ve sınır bölgesinde tam olarak sağlanamayan güvenlik şartları nedeniyle doğrudan karşı karşıya kaldıkları hayati tehlikeler dışında, içinde buldukları ortam ve şartlar nedeniyle de dolaylı olarak sağlığı ciddi boyutta olumsuz etkileyebilecek riskler ile de karşı karşıya kaldıkları saptanmıştır.
- **Temel sağlık hizmetleri** açısından ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu başlıkta temiz su, yeterli ve dengeli beslenme, ana çocuk sağlığı hizmetleri, bağışıklama, temel ilaçlara ücretsiz erişim, endemik hastalıkların tedavisi vb. hizmetlere gereksinim bulunmakta ancak bu gereksinim karşılan(a)madığı gözlemlenmiştir. Kronik hastalıkları olan kişilerin ilaç temininde sorun yaşadıkları, bazı kişilerin sınır geçtikten sonra Yunanistan kolluk kuvvetleri tarafında eşyaları ile beraber ilaçlarına da el konulduğu için tedavilerine devam edemedikleri görülmüştür. **Tıbbi acil hizmetler** açısından kişilerin acil durumlarda ambulans ile hastaneye götürüldükleri, bu açıdan acil tedavi gereksinimlerinin sağlandığı gözlemlenmiştir. Ancak bazı kişilerin acil durum bile olsa hastanelerde kolluk kuvvetleri tarafından farklı yerlere gönderilmek korkusu ile ambulans çağırmaktan endişe ettikleri öğrenilmiştir.

Sağlık Çalışanlarının Durumu

Sağlık çalışanlarının bir kısmı CoVID19'a karşı sınır kapılarında oluşturulan ekiplerde görevlendirilmiştir ve yoğun çalışmaktadırlar. Ayrıca Pazarkule sınır kapısında oluşturulan

sahra hastanesinde de görev yapan sağlık çalışanları da bulunmaktadır. İl dışından komşu illerden 112, UMKE ve sağlık çalışanı takviyesi yapılmaktadır. Sınırdaki Yunan kolluk kuvvetlerinin ateş aması ve başka yaralanmalar nedeni ile hastanelerde acil başvurularında yoğunluk yaşanmaktadır. Sağlık alışanlarının izinleri iptal edilmiştir. Bu durumun daha uzun sürmesi durumunda Edirne’de ek sağlık insan gücüne ihtiyaç duyulacağı belirtilmiştir. Süreçte sahada görev yapan sağlık çalışanlarının psikolojik ve sosyal desteğe gereksinim duyabileceği öngörülmüştür. Sağlık alışanları görüşmelerimizde “Edirne mülteci sorununu kendi başına çözmek durumunda olan sanki başka bir ölke, kendimizi yalnız hissediyoruz” şeklinde ifade etmişlerdir.

Genel olarak, ortamda tamamen bir belirsizlik durumunun olduğu, sürecin boyutunun saatler içinde hızla değişebileceği, İl idarecilerinin mültecilerin bir alanda yığılmasını engellemek adına sınıra yakın alan dışındaki toplulukları dağıtmak amaçlı mültecileri buldukları yerden topladıkları gözlemlenmiştir. Mültecilerle görüşmelerden, Yunanistan sınırından biber gazı atılması ve ateş açılması nedeni ile sınıra çok yakın yerlerde bulunmaktan korktukları ancak Türkiye’yi Avrupa’ya geçmek için bir araç olarak gördükleri, bu nedenle sınırın açılmasını beklemeye devam edecekleri anlaşılmaktadır. Mültecilerinin her birinin insan hakları kapsamında barınma, beslenme, sağlıklı bir çevrede yaşama ve sağlıklı olma, kendini ifade etme hak ve özgürlükleri bulunmaktadır. Sınırın diğer tarafına geçmeye çalışırken yaralanan, can ve mal kaybına uğrayan ya da geçen kişilere yapılan müdahaleler işkence kapsamına girmektedir ve her biri insan hakları ihlali kapsamında değerlendirilmelidir. Bu durum uluslararası yetkililere bildirilmeli ve hemen bu tür uygulamalara son verilmelidir. Süreç devam ettikçe ve belirsizlik sürdükçe, insan hakları ihlalleri, sosyal sorunlar ve sağlıkla ilişkili problemler hem mülteciler, hem de kentte yaşayanlar, toplum ve sağlık alışanlarında artacaktır. Sürecin daha fazla can ve mal kaybına neden olmadan, toplumsal bir infial yaşanmadan iyi yönetilmesi, şeffaf ve sorunu çözecek bir politik irade gerekmektedir.

Öneriler:

- Güvenli bir geçiş koridoru sağlanmadan mültecilere geçiş temennisi verilmemeli, mülteciler hayati tehlikenin olduğu şartlara doğru itilmemelidirler.
- Yetkililerin belirsiz, insan hayatını riske atan ve insan hakkı ihlali yaşanan bu sürecin sonlandırılmasında ivedilikle rol almaları ve süreci şeffaf yürütmeleri gerekmektedir.
- řu anda sınırdaki ya da Edirne şehrinin farklı bölgelerinde bulunan mülteciler için en temel insani bakım ve gereksinim duyulan temel sağlık hizmetleri sağlanmalı ya da sağlanabilecek kurum/mekanizma/yapılar oluşturulmalıdır.
- Mültecilerin hareketliliği Edirne şehir içinde kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılamasını önleyecek şekilde kısıtlanmamalıdır.
- Mültecilerin Türkiye’de gerekli haklara sahip olarak yaşamaları için 1951’de kabul edilen Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Cenevre Sözleşmesi’ndeki coğrafi sınırlama kaldırılmalıdır.